

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 14ης Ιουνίου 2018*

«Προδικαστική παραπομπή – Άρθρα 34 και 35 ΣΛΕΕ – Ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων – Ποσοτικοί περιορισμοί – Μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος – Προστασία των χοίρων – Προϊόντα που παρασκευάζονται ή διατίθενται στο εμπόριο εντός της Ισπανίας – Πρότυπα ποιότητας για το κρέας, το ζαμπόν, τη σπάλα και την πανσέτα ιβηρικού χοίρου – Προϋποθέσεις για τη χρησιμοποίηση της ονομασίας “de cebo” – Βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων – Οδηγία 2008/120/ΕΚ – Πεδίο εφαρμογής»

Στην υπόθεση C-169/17,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής απόφασεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο, Ισπανία) με απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2017, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 3 Απριλίου 2017, στο πλαίσιο της δίκης

Asociación Nacional de Productores de Ganado Porcino

κατά

Administración del Estado,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta, πρόεδρο τμήματος, C. G. Fernlund, J.-C. Bonichot, S. Rodin (εισηγητή) και E. Regan, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: H. Saugmandsgaard Øe

γραμματέας: L. Carrasco Marco, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ’ ακροατηρίου συζήτησεως της 22ας Μαρτίου 2018,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Asociación Nacional de Productores de Ganado Porcino, εκπροσωπούμενη από τον J. M. Rodríguez Cárcamo, abogado, και την N. Olmos Castro, abogada,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. A. Sampol Pucurull,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον T. Henze,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις M. Πατακιά και I. Galindo Martín,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 34 και 35 ΣΛΕΕ, καθώς και του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', και του άρθρου 12 της οδηγίας 2008/120/ΕΚ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τους στοιχειώδεις κανόνες για την προστασία των χοίρων (ΕΕ 2009, L 47, σ. 5).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Asociación Nacional de Productores de Ganado Porcino (στο εξής: ένωση) και της Administración del Estado (Κρατικής Διοικήσεως, Ισπανία) με αντικείμενο βασιλικό διάταγμα, εκδοθέν από την Ισπανική Κυβέρνηση, σχετικά με την έγκριση προτύπων ποιότητας για το κρέας, το ζαμπόν, τη σπάλα και την πανσέτα ιβηρικού χοίρου.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 7 και 8 της οδηγίας 2008/120 έχουν ως εξής:
 - «(7) Κατά συνέπεια, πρέπει να καθοριστούν στοιχειώδεις κοινοί κανόνες για την προστασία των χοίρων εκτροφής και πάχυνσης ώστε να εξασφαλισθεί η ορθολογική ανάπτυξη της παραγωγής.
 - (8) Οι χοίροι πρέπει να εκτρέφονται σε περιβάλλον που ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους για άσκηση και διερευνητική συμπεριφορά. Η καλή διαβίωση των χοίρων κινδυνεύει από τους αυστηρούς περιορισμούς χώρου.»
- 4 Το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία θεσπίζει τους στοιχειώδεις κανόνες για την προστασία των χοίρων που κρατούνται περιορισμένα για εκτροφή και πάχυνση.»
- 5 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι όλες οι εγκαταστάσεις πληρούν τις ακόλουθες απαιτήσεις:

- α) ο ελεύθερος χώρος δαπέδου που διαθέτει κάθε απογαλακτισμένος χοίρος ή χοίρος αναπαραγωγής που σταβλίζεται ομαδικά, εξαιρουμένων των μικρών θηλυκών χοίρων μετά την οχεία και των χοιρομητέρων, πρέπει να είναι τουλάχιστον:

Ζωντανό βάρος (kg)	m ²
Μέχρι 10	0,15
Μεταξύ 10 και 20	0,20
Μεταξύ 20 και 30	0,30
Μεταξύ 30 και 50	0,40
Μεταξύ 50 και 85	0,55
Μεταξύ 85 και 110	0,65
Άνω των 110	1,00

[...]»

- 6 Το άρθρο 12 της ίδιας οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Όσον αφορά την προστασία των χοίρων, τα κράτη μέλη μπορούν, τηρουμένων των γενικών κανόνων της συνθήκης, να διατηρούν ή να εφαρμόζουν στο έδαφός τους αυστηρότερες διατάξεις από αυτές που προβλέπει η παρούσα οδηγία. Ενημερώνουν την Επιτροπή για κάθε σχετικό μέτρο.»

Το ισπανικό δίκαιο

- 7 Το άρθρο 1 του Real Decreto 4/2014 por el que se aprueba la norma de calidad para la carne, el jamón, la paleta y la caña de lomo ibérico (βασιλικού διατάγματος 4/2014, για την έγκριση προτύπων ποιότητας για το κρέας, το ζαμπόν, τη σπάλα και την πανσέτα ιβηρικού χοίρου), της 10ης Ιανουαρίου 2014 (BOE αριθ. 10, της 11ης Ιανουαρίου 2014, σ. 1569), έχει ως εξής:

«Αντικείμενο του παρόντος βασιλικού διατάγματος είναι ο καθορισμός των προτύπων ποιότητας τα οποία πρέπει να πληρούν τα προερχόμενα από τον τεμαχισμό ιβηρικών χοίρων προϊόντα, τα οποία παρασκευάζονται και διατίθενται στην αγορά νωπά, όπως το ζαμπόν, η σπάλα, η πανσέτα ιβηρικού χοίρου, που παρασκευάζονται ή διατίθενται στην αγορά στην Ισπανία, ώστε να είναι δυνατή η χρήση των ονομασιών πωλήσεως που ορίζονται στο παρόν διάταγμα, με την επιφύλαξη της συμμορφώσεως προς τη γενική νομοθεσία που έχει εφαρμογή επ' αυτών.

Επίσης, υπό τις ίδιες προϋποθέσεις, γίνονται δεκτά προϊόντα παρασκευαζόμενα στην Πορτογαλία, βάσει των συμφωνιών που έχουν συναφθεί μεταξύ των αρχών της Ισπανίας και της Πορτογαλίας σχετικά με την παραγωγή των ιβηρικών προϊόντων, την παρασκευή τους, τη διάθεσή τους στο εμπόριο και τον έλεγχό τους.

Επιπλέον, τα προϊόντα τα οποία προστατεύονται με σήμα ποιότητας αναγνωριζόμενο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (προστατευόμενη ονομασία προελεύσεως ή γεωγραφική ένδειξη), προκειμένου να χρησιμοποιήσουν τις ονομασίες πωλήσεως ή άλλους όρους που προβλέπονται στο παρόν διάταγμα, πρέπει να συμμορφώνονται με τις διατάξεις του παρόντος.»

8 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του διατάγματος 4/2014 ορίζει τα εξής:

«Η ονομασία πωλήσεως των προϊόντων που υπάγονται στο παρόν διάταγμα περιλαμβάνει υποχρεωτικώς τρεις ενδείξεις, οι οποίες πρέπει να αναγράφονται με την ακόλουθη σειρά:

a) Ένδειξη ανά τύπο προϊόντος:

i) Επεξεργασμένα προϊόντα: [...]

ii) Προϊόντα κατόπιν τεμαχισμού του κρέατος τα οποία διατίθενται στην αγορά νωπά: [...]

b) Ένδειξη βάσει διατροφής και τρόπου εκτροφής:

i) "De bellota": για προϊόντα προερχόμενα από ζώα τα οποία εσφάγησαν αμέσως μετά τη διατροφή τους αποκλειστικά με φυσικούς πόρους του δασικού βοσκοτόπου.

ii) Για προϊόντα προερχόμενα από ζώα των οποίων η διατροφή και ο τρόπος εκτροφής, έως την επίτευξη του βάρους σφαγής, διαφέρουν από τα αναφερόμενα στο προηγούμενο σημείο, χρησιμοποιούνται οι ακόλουθες ενδείξεις:

1. "de cebo de campo": πρόκειται για ζώα τα οποία καίτοι είχαν πρόσβαση σε πόρους δασικών βοσκοτόπων ή αγροκτημάτων, σιτίστηκαν και με ζωτροφές, αποτελούμενες κατά κύριο λόγο από δημητριακά ή οσπριοειδή, και έχουν εκτραφεί σε υπαίθριες εκτατικές εκμεταλλεύσεις ή σε υπαίθριες εκμεταλλεύσεις εντατικής εκτροφής, με ενδεχομένως εν μέρει καλυπτόμενες επιφάνειες. [...]

2. "de cebo": πρόκειται για ζώα σιτισθέντα με ζωτροφές, αποτελούμενες κατά κύριο λόγο από δημητριακά ή οσπριοειδή, τα οποία έχουν εκτραφεί σε συστήματα εκμεταλλεύσεως εντατικής εκτροφής, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 8.

c) Ένδειξη ανά είδος φυλής [...]

[...].»

9 Το άρθρο 8, παράγραφοι 1 και 2, του διατάγματος αυτού, με τίτλο «Συνθήκες εκτροφής των ζώων από τα οποία προέρχονται προϊόντα με την ονομασία "de cebo"», ορίζει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη των προϋποθέσεων για τις συνθήκες εκτροφής που τάσσει το [Real Decreto n° 1135/2002, relativo a las normas mínimas para la protección de cerdos (βασιλικό διάταγμα 1135/2002 για τους στοιχειώδεις κανόνες για την προστασία των χοίρων), της 31ης Οκτωβρίου 2002 (BOE αριθ. 278, της 20ής Νοεμβρίου 2002)], τα ζώα αναπαραγωγής με ζωντανό βάρος άνω των 110 χιλιογράμμων από τα οποία προέρχονται προϊόντα με την ονομασία "de cebo" πρέπει να διαθέτουν ελάχιστο συνολικό ελεύθερο χώρο δαπέδου 2 m² ανά ζώο, κατά το στάδιο παχύνσεως.

2. Η ελάχιστη ηλικία σφαγής είναι 10 μήνες.»

10 Η τρίτη συμπληρωματική διάταξη του εν λόγω διατάγματος προβλέπει τα εξής:

«Οι απαιτήσεις που θέτει το θεσπισθέν πρότυπο ποιότητας δεν εφαρμόζονται σε προϊόντα νομίμως παρασκευαζόμενα ή διατιθέμενα στην αγορά σύμφωνα με άλλες προδιαγραφές σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ούτε σε προϊόντα με προέλευση από χώρες της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ), ούτε ισχύουν για τα συμβαλλόμενα μέρη στη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ) ή άλλα συμβαλλόμενα κράτη σε συμφωνία τελωνειακής συνδέσεως με την Ευρωπαϊκή Ένωση.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 11 Η ένωση άσκησε κατά του βασιλικού διατάγματος 4/2014 ένδικη διοικητική προσφυγή κατά την τακτική διαδικασία ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, του Tribunal Supremo (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Ισπανία).
- 12 Προς στήριξη της προσφυγής αυτής, η ένωση υποστηρίζει ότι το εν λόγω διάταγμα προκαλεί στρέβλωση του ανταγωνισμού σε επίπεδο Ένωσης επιβάλλοντας αύξηση του κόστους παραγωγής του ιβηρικού χοίρου στην Ισπανία. Ως εκ τούτου, η ένωση θεωρεί ότι η ρύθμιση αυτή συνιστά ποσοτικό περιορισμό στις εξαγωγές ο οποίος είναι αντίθετος προς το άρθρο 35 ΣΛΕΕ, δεδομένου ότι οι ανταγωνιστές παραγωγοί, οι οποίοι είναι εγκατεστημένοι σε άλλα κράτη μέλη, δεν υποχρεούνται να φέρουν το κόστος που προκύπτει από μέτρο όπως το επιβαλλόμενο από την Ισπανική Κυβέρνηση.
- 13 Επιπλέον, η ένωση υποστηρίζει ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου ότι το βασιλικό διάταγμα 4/2014 αντιβαίνει στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2008/120, σε συνδυασμό με το άρθρο 12 της ίδιας οδηγίας, καθόσον τα μέτρα τα οποία θεσπίζει το διάταγμα δεν αποσκοπούν στην προστασία των χοίρων, αλλά στην αύξηση της τιμής του ιβηρικού χοίρου.
- 14 Εξάλλου, η ένωση υποστηρίζει ότι ο σκοπός της βελτιώσεως της ποιότητας των προϊόντων, ο οποίος μνημονεύεται ρητώς στο βασιλικό διάταγμα 4/2014, δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί με τα προβλεπόμενα σε αυτό μέτρα, καθόσον, αφενός, δεν αποδεικνύεται ότι ο διπλασιασμός του ελάχιστου συνολικού ελεύθερου χώρου δαπέδου ανά ζώο θα βελτιώσει την ποιότητα του χοιρινού κρέατος και, αφετέρου, ο καθορισμός της ελάχιστης ηλικίας σφαγής σε 10 μήνες, ενώ το ιδανικό βάρος σφαγής των χοίρων επιτυγχάνεται στους οκτώ μήνες περίπου, θα έχει ως αποτέλεσμα την προσφορά προς πώληση προϊόντων με υπερβολικά αυξημένο βάρος, τα οποία δεν θα μπορούν να διατεθούν στην αγορά και για τα οποία δεν θα είναι δυνατόν να επιτευχθεί υψηλότερη τιμή, ανάλογη προς την αύξηση του βάρους.
- 15 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι οι Ισπανοί παραγωγοί προϊόντων που φέρουν την ονομασία «ibérico de cebo» περιέρχονται σε μειονεκτική θέση σε σχέση με τους άλλους παραγωγούς της Ένωσης, καθόσον επιβαρύνονται με υψηλότερο κόστος παραγωγής. Επιπλέον, οι παραγωγοί της Ένωσης αποθαρρύνονται να εξαγάγουν τα προϊόντα τους στην Ισπανία, διότι τα προϊόντα τους δεν μπορούν να αποκτήσουν την εν λόγω ονομασία καθώς δεν προέρχονται από χοίρους οι οποίοι έχουν εκτραφεί σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του βασιλικού διατάγματος 4/2014. Πάντως, το αιτούν δικαστήριο δέχεται ότι, δυνάμει της τρίτης συμπληρωματικής διατάξεως του διατάγματος αυτού, η Ισπανία θα είναι υποχρεωμένη να δεχθεί την εμπορία, στο έδαφός της, προϊόντων με παρόμοιες, συγγενείς ή πανομοιότυπες ονομασίες τα οποία προέρχονται από άλλα κράτη μέλη, ακόμη και αν δεν έχουν τύχει επεξεργασίας σύμφωνα προς τις απαιτήσεις του εν λόγω διατάγματος, υπό την προϋπόθεση ότι τηρούν τα πρότυπα ποιότητας που ισχύουν σε αυτά τα άλλα κράτη μέλη.
- 16 Περαιτέρω, το αιτούν δικαστήριο εκφράζει αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον η οδηγία 2008/120 συνιστά έγκυρη νομική βάση για το βασιλικό διάταγμα 4/2014, στον βαθμό που το άρθρο 12 της οδηγίας αυτής επιτρέπει τη θέσπιση αυστηρότερων εθνικών μέτρων, αποκλειστικώς και μόνον όταν αποσκοπούν στην ενίσχυση της προστασίας των χοίρων, ενώ το εν λόγω διάταγμα δεν έχει ως σκοπό την προστασία των χοίρων, αλλά τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων. Εν πάση περιπτώσει, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς το συμβατό του εν λόγω διατάγματος με το άρθρο 12 της οδηγίας 2008/120, καθόσον το άρθρο αυτό επιτρέπει αυστηρότερα εθνικά μέτρα, τα οποία εφαρμόζονται μόνον στο εθνικό έδαφος.

17 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν τα άρθρα 34 και 35 ΣΛΕΕ την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική διάταξη, όπως το άρθρο 8, παράγραφος 1, του [βασιλικού διατάγματος 4/2014], σύμφωνα με την οποία, για τη χρήση του όρου “ibérico” για τα προϊόντα τα οποία παρασκευάζονται ή διατίθενται στην αγορά εντός Ισπανίας, επιβάλλεται στους εκτροφείς χοίρων ιβηρικής φυλής σε συστήματα εντατικής εκτροφής (χοίρων) υποχρέωση αυξήσεως της ελάχιστης επιφάνειας του συνολικού ελεύθερου χώρου δαπέδου ανά ζώο με ζωντανό βάρος άνω των 110 κιλών σε 2 τετραγωνικά μέτρα, παρότι –στην περίπτωση αυτή– σκοπός της διατάξεως είναι η βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων στα οποία αναφέρεται η διάταξη;

2) Έχει το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', της [οδηγίας 2008/120], σε συνδυασμό με το άρθρο 12 της ίδιας οδηγίας, την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική διάταξη, όπως το άρθρο 8, παράγραφος 1, του βασιλικού διατάγματος 4/2014, σύμφωνα με την οποία, για τη χρήση του όρου “ibérico” για τα προϊόντα τα οποία παρασκευάζονται ή διατίθενται στην αγορά εντός Ισπανίας, επιβάλλεται στους εκτροφείς χοίρων ιβηρικής φυλής σε συστήματα εντατικής εκτροφής (χοίρων) υποχρέωση αυξήσεως της ελάχιστης επιφάνειας του συνολικού ελεύθερου χώρου δαπέδου ανά ζώο με ζωντανό βάρος άνω των 110 κιλών σε 2 τετραγωνικά μέτρα, παρότι σκοπός της εθνικής διατάξεως είναι η βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων και όχι ειδικώς η ενίσχυση της προστασίας των χοίρων;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο προηγούμενο ερώτημα, έχει το άρθρο 12 της οδηγίας [2008/120], σε συνδυασμό με τα άρθρα 34 και 35 [ΣΛΕΕ], την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική διάταξη, όπως το άρθρο 8, παράγραφος 1, του βασιλικού διατάγματος 4/2014, η οποία απαιτεί από τους παραγωγούς άλλων κρατών μελών, με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων τα οποία παρασκευάζονται ή διατίθενται στην αγορά εντός Ισπανίας –και όχι την ενίσχυση της προστασίας των χοίρων–, την πλήρωση των ίδιων προϋποθέσεων εκτροφής ζώων που ισχύουν για τους Ισπανούς παραγωγούς ώστε τα προερχόμενα από τους χοίρους τους προϊόντα να μπορούν να λάβουν τις ονομασίες πωλήσεως τις οποίες προβλέπει το εν λόγω βασιλικό διάταγμα;

3) Έχουν τα άρθρα 34 και 35 ΣΛΕΕ την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική διάταξη, όπως το άρθρο 8, παράγραφος 2, του [βασιλικού διατάγματος 4/2014], η οποία, με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας των εν λόγω προϊόντων, προβλέπει ότι η ελάχιστη ηλικία σφαγής είναι 10 μήνες για τους χοίρους από τους οποίους προέρχονται τα παρασκευαζόμενα προϊόντα κατηγορίας “de cebo”;

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου και του τρίτου ερωτήματος

18 Με το πρώτο και το τρίτο ερώτημά του, τα οποία πρέπει να συνεξεταστούν, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 34 και 35 ΣΛΕΕ έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία προβλέπει ότι η ονομασία πωλήσεως «ibérico de cebo» μπορεί να αποδοθεί μόνο στα προϊόντα που πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις επιβαλλόμενες από την εν λόγω ρύθμιση.

Επί του άρθρου 34 ΣΛΕΕ

- 19 Προκαταρκτικώς, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αμφισβητεί τη λυσιτέλεια του προδικαστικού ερωτήματος αναφορικά με το συμβατό του βασιλικού διατάγματος 4/2014 με το δίκαιο της Ένωσης, καθόσον, αφενός, η προσφεύγουσα της κύριας δίκης δεν προέβαλε αυτόν τον λόγο ακυρώσεως ενώπιον του Tribunal Supremo (Ανώτατου Δικαστηρίου) και, αφετέρου, όλα τα στοιχεία της διαφοράς της κύριας δίκης περιορίζονται στο εσωτερικό του κράτους μέλους.
- 20 Συναφώς, αφενός, υπενθυμίζεται ότι εναπόκειται αποκλειστικώς στον εθνικό δικαστή, ο οποίος έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της δικαστικής αποφάσεως που πρόκειται να εκδοθεί, να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της υποθέσεως, αν τα ερωτήματα που υποβάλλει στο Δικαστήριο είναι αναγκαία και λυσιτελή (απόφαση της 21ης Ιουνίου 2016, *New Valmar*, C-15/15, EU:C:2016:464, σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 21 Αφετέρου, επισημαίνεται ότι κάθε εθνικό μέτρο δυνάμενο να παρακωλύσει, άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, το εμπόριο εντός της Ένωσης πρέπει να θεωρείται μέτρο ισοδύναμο αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς κατά την έννοια του άρθρου 34 ΣΛΕΕ (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 18ης Οκτωβρίου 2012, *Elenca*, C-385/10, EU:C:2012:634, σκέψη 22 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 6ης Οκτωβρίου 2015, *Caroda Import-Export*, C-354/14, EU:C:2015:658, σκέψη 39 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 22 Από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου απορρέει ότι προορισμός της διατάξεως αυτής είναι να έχει εφαρμογή όχι μόνον επί των ήδη υφισταμένων αλλά και επί των δυνητικών αποτελεσμάτων μιας ρυθμίσεως. Δεν είναι δυνατόν να μην εφαρμοσθεί η διάταξη με την αιτιολογία ότι μέχρι τώρα δεν υφίσταται καμία συγκεκριμένη περίπτωση έχουσα σχέση με άλλο κράτος μέλος (απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 1998, *Επιτροπή κατά Γαλλίας*, C-184/96, EU:C:1998:495, σκέψη 17 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 23 Ως εκ τούτου, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το ερώτημα κατά πόσον το άρθρο 34 ΣΛΕΕ αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως το βασιλικό διάταγμα 4/2014 είναι κρίσιμο για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, οπότε πρέπει να απαντηθεί.
- 24 Συναφώς, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι εθνική νομοθεσία η οποία επιβάλλει στα εμπορεύματα προελεύσεως άλλων κρατών μελών, όπου τα εμπορεύματα αυτά παρασκευάζονται και διατίθενται στο εμπόριο νομίμως, ορισμένες προϋποθέσεις προκειμένου αυτά να μπορούν να χρησιμοποιούν τη γενική ονομασία που συνήθως χρησιμοποιείται για το προϊόν αυτό και επιβάλλει έτσι, ενδεχομένως, στους παραγωγούς να χρησιμοποιούν ονομασίες άγνωστες ή λιγότερο εκτιμώμενες από τον καταναλωτή, ασφαλώς δεν αποκλείει κατά τρόπο απόλυτο την εισαγωγή στο οικείο κράτος μέλος προϊόντων καταγωγής άλλων κρατών μελών. Είναι ωστόσο ικανή να καταστήσει την εμπορία τους δυσχερέστερη και, κατά συνέπεια, να παρεμποδίσει τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών (απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2000, *Guimont*, C-448/98, EU:C:2000:663, σκέψη 26 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 25 Ωστόσο, εν προκειμένω, από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο προκύπτει, αφενός, ότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική ρύθμιση δεν αφορά γενική ονομασία που συνήθως χρησιμοποιείται στο έδαφος της Ένωσης και, αφετέρου, ότι η ρύθμιση αυτή δεν περιέχει απαγορεύσεις εισαγωγής ή πωλήσεως προϊόντων ιβηρικού χοίρου υπό ονομασίες άλλες από τις προβλεπόμενες με την εν λόγω κανονιστική ρύθμιση.
- 26 Συγκεκριμένα, η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης κανονιστική ρύθμιση περιέχει διάταξη, την οποία το αιτούν δικαστήριο ερμηνεύει υπό την έννοια ότι τα προϊόντα τα οποία προέρχονται από ιβηρικό χοίρο και τυγχάνουν επεξεργασίας σύμφωνα με τους κανόνες που ισχύουν σε άλλα κράτη μέλη της Ένωσης υπό ονομασίες παρόμοιες, συγγενείς ή πανομοιότυπες με τις προβλεπόμενες στο βασιλικό διάταγμα 4/2014 μπορούν να εισαχθούν και να διατεθούν προς πώληση στην ισπανική

αγορά υπό τέτοιες ονομασίες, παρότι δεν ικανοποιούν πλήρως τις προβλεπόμενες στο διάταγμα αυτό απαιτήσεις. Η ως άνω διάταξη, ερμηνευόμενη κατ' αυτόν τον τρόπο, εγγυάται ότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική κανονιστική ρύθμιση δεν αποτελεί εμπόδιο στο διακρατικό εμπόριο (βλ., a contrario, απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 1998, Επιτροπή κατά Γαλλίας, C-184/96, EU:C:1998:495).

- 27 Επιπλέον, όπως υπενθυμίζει η Επιτροπή, η νομοθεσία της Ένωσης εμφανίζει γενική τάση προβολής της ποιότητας των προϊόντων στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής, ώστε να ευνοείται η φήμη των εν λόγω προϊόντων (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 16ης Μαΐου 2000, Βέλγιο κατά Ισπανίας, C-388/95, EU:C:2000:244, σκέψη 53, και της 8ης Σεπτεμβρίου 2009, Budějovický Budvar, C-478/07, EU:C:2009:521, σκέψη 109).
- 28 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι το άρθρο 34 ΣΛΕΕ αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία προβλέπει ότι η ονομασία πωλήσεως «iberico de cebo» μπορεί να αποδοθεί μόνο στα προϊόντα που πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις επιβαλλόμενες από την εν λόγω εθνική ρύθμιση, καθόσον η ρύθμιση αυτή επιτρέπει την εισαγωγή και την εμπορία των προϊόντων που προέρχονται από κράτη μέλη άλλα από εκείνο που εξέδωσε την εν λόγω εθνική κανονιστική ρύθμιση, υπό τις ονομασίες τις οποίες φέρουν σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους καταγωγής τους, ακόμη και αν οι ονομασίες αυτές είναι παρόμοιες, συγγενείς ή πανομοιότυπες με τις ονομασίες που προβλέπει η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική κανονιστική ρύθμιση.

Επί του άρθρου 35 ΣΛΕΕ

- 29 Γίνεται δεκτό ότι εθνικό μέτρο το οποίο εφαρμόζεται επί όλων των επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνται στην ημεδαπή και το οποίο επηρεάζει στην πράξη περισσότερο την έξοδο των προϊόντων από την αγορά του κράτους μέλους εξαγωγής παρά την εμπορία των προϊόντων στην εσωτερική αγορά του εν λόγω κράτους μέλους απαγορεύεται βάσει του άρθρου 35 ΣΛΕΕ (απόφαση της 21ης Ιουνίου 2016, New Valmar, C-15/15, EU:C:2016:464, σκέψη 36 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 30 Εν προκειμένω, πρέπει να επισημανθεί ότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης κανονιστική ρύθμιση δεν διακρίνει μεταξύ των προϊόντων που προορίζονται προς πώληση στην εσωτερική αγορά, αφενός, και των προϊόντων που προορίζονται για την αγορά της Ένωσης, αφετέρου. Πράγματι, όλοι οι Ισπανοί παραγωγοί οι οποίοι επιθυμούν να πωλήσουν τα προϊόντα τους τα οποία προέρχονται από ιβηρικό χοίρο υπό τις ονομασίες πωλήσεως που προβλέπει το βασιλικό διάταγμα 4/2014 οφείλουν να τηρούν τις απαιτήσεις του εν λόγω διατάγματος, ανεξαρτήτως της αγοράς στην οποία επιθυμούν να πωλήσουν τα προϊόντα τους.
- 31 Ως εκ τούτου, διαπιστώνεται ότι το άρθρο 35 ΣΛΕΕ δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση όπως το βασιλικό διάταγμα 4/2014.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 32 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2008/120, σε συνδυασμό με το άρθρο 12 αυτής, αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, σύμφωνα με την οποία η χρήση ορισμένων ονομασιών πωλήσεως για τα προϊόντα ιβηρικού χοίρου τα οποία παρασκευάζονται ή διατίθενται στην αγορά εντός Ισπανίας εξαρτάται από την τήρηση, εκ μέρους των παραγωγών, αυστηρότερων όρων ως προς την εκτροφή ιβηρικών χοίρων από τους προβλεπόμενους στο εν λόγω άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', και ελάχιστης ηλικίας σφαγής 10 μηνών.

- 33 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, επισημαίνεται ότι σκοπός της οδηγίας 2008/120, όπως προκύπτει από το άρθρο 1 αυτής, είναι η θέσπιση στοιχειωδών κανόνων για την προστασία των χοίρων που κρατούνται περιορισμένοι για εκτροφή και πάχυνση. Οι κανόνες αυτοί αποβλέπουν, κατά την αιτιολογική σκέψη 7 της οδηγίας, στη διασφάλιση της προστασίας των χοίρων εκτροφής και παχύνσεως ώστε να εξασφαλισθεί η ορθολογική ανάπτυξη της παραγωγής. Προς τον σκοπό αυτό, όπως προκύπτει από την αιτιολογική της σκέψη 8, η οδηγία προβλέπει διάφορους κανόνες προκειμένου, μεταξύ άλλων, να διασφαλιστεί ότι οι χοίροι διαθέτουν περιβάλλον που ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους για άσκηση και διερευνητική συμπεριφορά.
- 34 Πρέπει, όμως, να επισημανθεί ότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική ρύθμιση δεν αποσκοπεί στην προστασία των χοίρων, αλλά στη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων, με αποτέλεσμα να μην εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2008/120.
- 35 Πάντως, αυξάνοντας τα ελάχιστα όρια τόσο της επιφάνειας δαπέδου που πρέπει να διαθέτουν οι χοίροι όσο και της ηλικίας σφαγής, η ρύθμιση αυτή δεν δύναται να βλάψει την καλή διαβίωση των ζώων και, ως εκ τούτου, δεν είναι ασύμβατη προς την εν λόγω οδηγία.
- 36 Υπό τις συνθήκες αυτές, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2008/120, σε συνδυασμό με το άρθρο 12 αυτής, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, σύμφωνα με την οποία η χρήση ορισμένων ονομασιών πωλήσεως για τα προϊόντα ιβηρικού χοίρου τα οποία παρασκευάζονται ή διατίθενται στην αγορά εντός Ισπανίας εξαρτάται από την τήρηση, εκ μέρους των παραγωγών, αυστηρότερων όρων ως προς την εκτροφή ιβηρικών χοίρων από τους προβλεπόμενους στο εν λόγω άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', και ελάχιστης ηλικίας σφαγής 10 μηνών.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 37 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

1) Τα άρθρα 34 και 35 ΣΛΕΕ έχουν την ακόλουθη έννοια:

- το άρθρο 34 ΣΛΕΕ δεν αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία προβλέπει ότι η ονομασία πωλήσεως «iberico de cebo» μπορεί να αποδοθεί μόνο στα προϊόντα που πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις επιβαλλόμενες από την εν λόγω εθνική ρύθμιση, καθόσον η ρύθμιση αυτή επιτρέπει την εισαγωγή και την εμπορία προϊόντων που προέρχονται από κράτη μέλη άλλα από εκείνο που εξέδωσε την εν λόγω εθνική κανονιστική ρύθμιση, υπό τις ονομασίες τις οποίες φέρουν σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους καταγωγής τους, ακόμη και αν οι ονομασίες αυτές είναι παρόμοιες, συγγενείς ή πανομοιότυπες με τις ονομασίες που προβλέπει η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική κανονιστική ρύθμιση.
- το άρθρο 35 ΣΛΕΕ δεν αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης.

- 2) Το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2008/120/ΕΚ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τους στοιχειώδεις κανόνες για την προστασία των χοίρων, σε συνδυασμό με το άρθρο 12 αυτής, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, σύμφωνα με την οποία η χρήση ορισμένων ονομασιών πώλησεως για τα προϊόντα ιβηρικού χοίρου τα οποία παρασκευάζονται ή διατίθενται στην αγορά εντός Ισπανίας εξαρτάται από την τήρηση, εκ μέρους των παραγωγών, αυστηρότερων όρων ως προς την εκτροφή ιβηρικών χοίρων από τους προβλεπόμενους στο εν λόγω άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', και ελάχιστης ηλικίας σφαγής 10 μηνών.

(υπογραφές)